

(Részlet egy készülő regényből)

Azzal az elegáns és másoknál összehasonlíthatatlan izlésesebb, az orra csíptethető szemüveggel Tarnóczai Etelka lényegesen jobban látott, mint ormótlan elődjével. Nem beszélve arról, hogy amikor nem látta kockázatát, hogy neki megy valaminek, levehette, és a ruhája valamelyik rejtékébe sülyesztette. Hálásnak kellett lennie Hunyady Margitnak, és tulajdonképpen az is volt, csak éppen a háláját nem tudta kimutatni – a Tarnóczai-ösök körében ismeretlen volt ez a fogalom, Etelkából tehát már születésétől fogva hiányzott ennek képessége, a többszörösen megroggyant szülői házban pedig végképp nem találkozott vele. Úgy biggyesztette ornyergére a szemüveget, mint akinek ez jár, ám a nyilvánvaló készletelés ellenére egy gyöngye „köszönöm”-ön túl mást nem mondott Hunyady Margitnak.

– Mindenképpen praktikusabb darab. A színpadon azt a másikat úgyse viselheted – jegyezte meg szokásos tündéri könnyedségével Hunyady Margit, és Tarnóczai Etelka így tudta meg, hogy szerepet fog kapni a Vígszínházban.

Akár egy nagyra nőtt gyerek, tapsikolt, ugrándozott örömeiben. Visongva körbefutotta az egész épületet, és minden szembe jövőnek a nyakába ugrott. Beletelt egy kis időbe, mire többé-kevésbé lenyugodott, és a tudomására bírták adni, hogy ez munkával és ráfordítással is jár. Na, nem sokkal, hiszen a szobalánynak a darab elején és a végén kellett bejönnie, s egyszer sem kellett megszólalnia, de akkor is, be kellett gyakorolni, hogy mikor lép be, és a többi szereplő párbeszéde közben melyik mondatnál miket csinál. Etelka olyan transzban vett részt a próbákon, mintha nem a színházban, sőt, nem is a valós életben volna, hanem anyjának valamelyik spiritiszta szeánszán, a túlvilági erők megidézése közben. Időnként révetegen, düledt szemekkel ült a nézőtér első sorában egy félreeső széken, meg se hallotta, amit mondtak neki, és amikor színpadra kellett lépnie, képtelen volt elengedni magát. Máskor túlságosan eleven és élénk volt: a poénoknál visítva nevetett, a könnyes jeleneteknél sirt, és a színpadon se bírta megállni, hogy egy szék feldöntésével vagy egy tányér leejtésével ne hívja föl magára a figyelmet.

– Szegényke nem lát rendesen – mondta Hunyady Margit a vöröslő arcú rendezőnek. Kiderült, hogy arról szó se lehetett, hogy Tarnóczai Etelka viselje a színpadon akár az orrcsíptetés szemüveget is, hiszen olyan egy szobalánynak nincs. A darabot írták át a kedvéért egy kicsit, helyesebben kihagytak bizonyos szerzői instrukciókat, és a szobalány nem vitt be és hozott ki tálcát teli és üres tányérokkal és poharakkal, egyszerűen bejött, és megnézte, van-e valami tennivaló. Aztán a grófné egy kézmozdulattal jelezte, hogy elmehet. Etelka ilyenkor rendre akkora lendülettel távozott, hogy egyszer előadás közben fölborított egy padlóvázát. A közönség harsányan, önfeladten nevetett. Azt hitték, ez is a darabban van.

Ebben az időben a Személynök utcai lakás végképp elcsöndesedett. Az özvegy fölött egy mogorva, szótlán és sótlán tót asszonyt, aki naphosszat a konyhában bóbiskolt. Nem kellett nagyon megerőltetnie magát, Tarnóczainé csak a legkritikább esetben tartózkodott odahaza: ahogy rendíthetetlen könyörtelenséggel múlt vele az idő, a szeretők elmaradtak mellőle, ellenben annál nagyobb szenvedéllyel vetette be magát az okkultizmus, a spiritualizmus és a teozófiai társaság bugyraiba, ahol immáron annak egyik vezéralakjává nőtt ki magát. Afféle magyar Madame Blavatskyként tekinthetett önmagára, mert noha – ezt készséggel elismerte – annyira még nem jutott a beavatás lépcsőin, legfőképpen pedig nem tett szert akkora hírnévre, mint a teozófia legendás megalapítója, ő és barátai meg voltak győződve arról, hogy a legjobb úton haladnak ahhoz, hogy kilépjenek a pesti éjszakák rejtekéből, és a kezükbe vegyék a dolgok irányítását. Addig azonban maradtak a hajnalig tartó szeánszok, melyek végén a fivérek és a nővérek gyakran abban az Andrássy úti villában hajtották álomra a fejüket, ahol a társaság székelt, és melynek a tulajdonosa egy gazdag madzaggyáros volt, aki a hétköznapi szürke falain túlra tett kirándulásokkal igyekezett színesebbé tenni önmaga és társai életét. Etelka tehát alig-alig találkozott az anyjával. Amikor késő este, vagyis inkább éjszaka hazatért a színházból – minden előadást megnézett, azokat is, amelyekben nem szerepelt, akkor is, ha századjára látta, majd utána, a szereplők levetkeztetésénél és a díszleteselek elbontásánál is ott settenkedett –, megállt az özvegy szobájának folyton csukva lévő ajtaja előtt, s fülelt. Ha hallott is hortyogást, beletelt némi időbe, mire meg tudta állapítani, hogy a hang vajon innét, vagy a cselédszobából érkezik, ahol a felvidéki asszony ugyancsak dobhártyarepesztően szokta húzni a lóbórt. De amikor az anyja otthon aludt, akkor is kevés alkalom nyílt arra, hogy találkozzanak. Etelka ugyanis hiába feküdt le későn, általában korán kelt: folyton pezsgő vére néhány óra szundikálást követően kidobta az ágyból, és már sietett is a színházba, ahol a takarítószemélyzetten kívül ilyenkor még csak legfőképpen a folyton mosolygó és mindenkiel végtelenül udvarias Molnár Ferencsel találkozhatott, aki francia vígjátékokat fordított a Vígszínház számára, de eközben már saját darabokkal is próbálkozott, és Etelkához hasonlóan nem tartozott az alvás szerelmesei közé.

– Felőtt emberek vagyunk – mondta erről Molnár, érzéki ajkain lehervaszthatatlan mosollyal, majd egy végtelenül finom csókot lehelt Tarnóczai Etelka száraz és kisebb-nagyobb pigmentfoltokkal tarkított kacsójára. – Márpedig egy felnőtt embernek bőven elegendő három-négy óra alvás. A többi kipótolja a vasalt ing és a forró fürdő.

Etelka ezektől a kézcsokoktól is ugyanúgy megborzongott, mint annak idején a Bródy Sándorétól. Molnár Ferenc legalább annyira sármos és tehetséges úriember volt, mint idősebb pályatársa, ráadásul korban Tarnóczai Etelkához illett volna, sajnos azonban a szokásos udvariasságon túl nem sok figyelmet fordított rá. Pedig Etelka az első premier után két olyan darabban is szerepet kapott, amelyet Molnár fordított – igazság szerint a kettő voltaképpen egynek számított, hiszen a színház egyazon estén, szünettel, mintha két felvonás lenne, adta elő a két egyfelvonásost, és Tarnóczai Etelka mindkettőben szótlán cselédlányt alakított. Az elsőben emberpróbáló feladat hárult rá, ugyanis majdnem az elejétől kezdve végig kellett állnia az egész több mint egy órát, igaz, egy jókora szobapálma takarásában, ilyenformán a nézők alig láttak valamit belőle, de akkor is ott kellett állnia. Ezekről a darabokról, a fordításról és a szerepekről szívesen elcseverezett Molnár Ferencsel, aki minden alkalommal végtelen udvariassággal és türelemmel, látható érdeklődéssel és elegáns mosollyal az ajkán végighallgatta, sőt lelkesen bólogatott és helyeselt, egyéb tekintetben azonban nem nyilvánított véleményt, és azt se árulta el, hogy mit gondol Etelka műelemző meglátásairól, amikor pedig a takarítókon kívül más is fölukkant a színpad előtt, ahol ilyenkor ácsorogni szoktak, igyekezett majdhogynem észrevétlenül, de konok elszántsággal akként forgatni a dolgokat, hogy a másikkal keveredjen beszélgetésbe, és Etelka végül kénytelen legyen arrébb állni, persze anélkül, hogy megbántódott volna.

Bródy Sándorral még egyszer-kétszer találkozott Etelka, ám az író nemigen mutatkozott a színház körül – a pletykák szerint ezzel is jelezni kívánta, hogy ami hajdanában megeseett Hunyady Margit és öközötte, az egyszerű történet volt, és végérvényesen lezárult, a fia fejlődését is csupán távolról, éppen annyira kísérte figyelemmel, amennyire az illem megkívánta. Ráadásul híre ment, hogy míg Hunyady Margiték Abbáziában nyaraltak – természetesen attól teljesen függetlenül –, öngyilkosságot kísérelt meg, amelyek következményeiből fölépült, Tarnóczai Etelkának viszont jó néhány kemény hetébe telt, mire többé-kevésbé megemésztette, hogy ezek szerint a színház, az irodalom és a művészetek mégse nyújtanak tökéletes védelmet a külvilág gyötrelmei ellen.

Föl kellett tennie magának a kérdést: amennyiben ezek szerint a művészet nem, vagy legalábbis teljesen, akkor mi más? Avagy létezik egyáltalán valami, amit páncélként magunkra bírunk öltetni?

Kérdezhetne volna ezt akár Hunyady Margittól is. Vagy a színházban szerzett megannyi ismerősétől. Ez azonban több ok miatt sem fordult meg a fejében. Részint azért nem, mert ahhoz szokott hozzá, hogy nincsenek barátai. Annak idején az iskolában rendre kiközösítették. Volt idő, amikor próbált barátkozni, ám miután rendre röhögés és csúfolódás lett a vége, föladta. Maradt a kedves, jó magány. Végül is azzal is meg lehet sok mindent beszélni. Az ember amúgy se kívánhat magának jobb társaságot saját magánál. Ráadásul éppen a regények, a versek és a színdarabok olyasmikre is feleletet adtak, amit még csak nem is kérdezett. Mindezekből kifolyólag színházi ismeretségei is jobbára afféle könnyed, felszínesnek tűnő társalgásra hagyományozódtak. Nem az volt föltétlen a lényeg, hogy miről és milyen mélységekben zajlik a beszélgetés. Hanem annak alánya, sőt alanyai legyenek. Vagyis a művészek: színészek, írók, rendezők és díszlettervezők. Tarnóczai Etelka úgy és arról fecserészett velük, ahogyan azt tőlük is látta. Tehát leginkább színművekről és szerepekről, drámákról és színpadra írható regényekről. A lélek bugyraiban való kotorásztást meghagyták a bécsi analitikusoknak. Etelka legalábbis ekként látta, és ezt találta rendjén. Amúgy sincs pontosabb lélekelemzés egy jól megírt és jól előadott színdarabnál.

Nem vette észre, hogy hiányzik mellőle az anyja. Nem vette észre, mert nem hiányzott. Azt se vette észre, amikor bakfis lett belőle. Természetesen föltűnt neki, hogy megnőttek a mellei, a feneke kigömbölyödött, és hogy sűrű, fekete szőrzet fedte a lába közét. Önkéntelenül is elkezdett úgy járni, ahogyan a színésznőktől látta: aprókat lépett, és közben ringatta a csípőjét. Amikor a műhelyek előtt cigarettázó inasok elkezdtek fűtőgni utána, először meglepődött, ám megszokta hamar. Nővé válásának kínjait pedig csak azért nem érezte kinnak, mert azelőtt is jócskán megélt elfojtott idegrohamokat és a végletekbe emelkedő, illetve zuhanó érzelmi hullámokat. Ilyenformán észre se vette, hogy átesett az úgynevezett kamaszkoron.

Már túl volt az első szerepein, egyre többször alakított néma cselédeket, amikor egy ízben a színpadra öltözködött. Természetesen nem saját öltözékben, az csak a vezető színészeknek és színésznőknek járt: a közönségben, amelyben mindenki más. Egyedül volt, és nem zárta be az ajtót, hátha jönnek a többiek. Amúgy se volt szokása öltözködés közben bezárkózni. Levette utcai viseletét, és készült fölvenni a másikat, a cseléd lányét, amikor nyílt az ajtó, és fűtőrészeve belépett az egyik színházi szolga, akinek a karbantartás és a díszletek mozgatása volt a feladata. Egy pelyhedző állú legény, égszínkék, mélybe fúródó tekintettel és a kezdődő tüdőbaj okozta göthősséggel.

Etelka az ajtó felé fordult annak zörgésekor. Eszébe se jutott, hogy teljesen meztelen.

– Pardon, kisasszony – a legény egyetlen szempillantás alatt tetőtől talpig vörössé változott, és akkora slunggal vágta be maga mögött az ajtót, hogy beléremegtek a falak.

Tarnóczai Etelka értetlenül bámult utána, s csak akkor eszmélt, amikor végignézett magán, s meglátta duzzadó kebleit és buja szeméremszőrzetét.

Hangosan fölnevetett. Nem érzett se szégyent, se haragot. Örömet annál inkább. Azt sem akkor, sem máskor nem tudta pontosan, hogy miért örül, de minden alkalommal jólesett fölidézni magában a legény meglepett tekintetét és makogó szavait.

Aztán amikor Bródy Sándor öngyilkossági kísérletéről értesült, egy idő után rájött, hogy mi a másik lehetőség, amelybe mintegy páncélba bújva védelmet nyerhet az unalmas és kínzó világ tuskéi elől. Csodálkozott is, hogy nem jutott eszébe hamarabb. Elvégre erről szól az összes regény és színdarab.

– Szerelmem – mondta ki hangosan egy hajnalon, amikor többórás meddő hánykolódást követően egyszerűen fölült az ágyban. – Szerelmesnek kell lennem.

Ott, akkor, abban a pillanatban, a tót cselédasszony és anyja egymásra felelő horkolásában határozta el Tarnóczai Etelka, hogy a szerelemért és a művészetért fog élni.

Igen ám, de kibe legyen először szerelmes? S egyáltalán, hogy kezdődik ez az egész? Erről ugyanis nem szólnak a regények és a színdarabok. Többségük úgy van megírva, hogy a daliás ifjú és a gyönyörű lány már eleve szerelmesek. Vagy egyszerűen csak meglátják egymást, és attól fogva megy minden, akár a karikacsapás. De hogy miként kezd el izzani a parázs, mitől csapnak föl a lángok, arról nem beszélnek ezek az írók. Mintha magától értetődő volna.

Tarnóczai Etelka lázas sietséggel kapdosta le a polcra a már többször elolvasott és megunhatatlan könyveket. Tenyere nedvessé vált az izgalomtól. De nemcsak a tenyere. Csodálkozva tapasztalta, hogy az öle is. Megkereste kedvenc könyveiben a szerelmi jeleneteket. Mohón elolvasta őket, majd visszadobta a polcra a kötetet, és már vette is le a következőt. Éjjelente egyre többet forgolódott, és csak azután tudott elaludni, ha kispárnát szorított lüktető, követelőző, gyöngyöző szemérméhez.

„Hát persze! – gondolta át újra meg újra. – Ezt csinálja mindenki. Hunyady Margit és Bródy Sándor. Lám, a kis Molnár Ferike is folyton udvarol. Nem kell összeházasodni, ahogyan az nyárspolgáréknál szokás. Egyszerűen hagyni, hogy felizzanak a szenvedélyek, azután, ha elcsitulnak, méltósággal állni tovább.”

Eszébe jutott az évekkal azelőtt Hunyady Sándorkának adott csókja. Sándorka azóta nagybacska fiúvá serdült. Eszes, értelmes legényke, mindennek tetejébe pedig nagyon szép. Nem is lehetne ez másképp, hiszen egy nagy író és egy gyönyörű színésznő szerelemgyermeke. Nyilván ő is híres lesz, akár a szülei. Persze, még föl kell nőnie. S nemcsak ehhez. Hanem ahhoz is, hogy Tarnóczai Etelka komoly szerelmi tárgyként, célpontként tekinthessen rá. Igaz, hogy van köztük jó pár év, ám mit számít az? Ha a férfi idősebb lehet a nőnél, miért ne lehetne fordítva is? Hunyady Sándorka ismert, komoly író lesz, akár az apja, és feleségül fogja venni a gyönyörű Tarnóczai Etelkát, a Vígszínház ünnepelt tragikáját.

Etelka letette az orrára csíptethető lornyont. Nem kell az neki. Igaz, hogy időnként kancsalságban akadtak össze a szemei, de ezt némi odafigyeléssel ki tudta küszöbölni. A színháznak minden zezugát ismerte már, szemüveg nélkül sem tévedt el, azt pedig minden alkalommal igyekezett jól a fejébe vésni, hogy a színpadon mi merre van. Csak akkor ment neki egy-egy széknél vagy padlóvázának, ha a díszletesek máshová tették, mint azelőtt.

Amikor a közös öltözékben egyedül volt, gyakran levetkőzött teljesen meztelenre. A tükörben nézegette magát, és remélte, hátha megint benyit az a fiú. Ilyenkor ismét izzadni kezdett az öle. De a legény nem nyitott be többé, hiába várt rá. Akkor, úgy látszik, rettenetesen megijedt. Etelkának kellett utánamennie. Szerencsére szemüveg nélkül is meg tudta különböztetni a többi színházi szolgáltól: jóval göthösebb és véznább volt náluk, csoda, hogy egyáltalán bírta mozgatni a díszleteket. Etelka, gondosan ügyelve arra, hogy a szemgolyói ne akadjanak össze, csábos pillantásokat vetett rá, amiként a színésznőktől is látta. Azt nem tudta, hogy a fiú

miként reagál reá, mivel nem volt rajta a szemüveg.

Megint csak a véletlen segített. Egyszer összefutottak a színpad mögötti keskeny folyosón. Mind a ketten loholtak. A fiú azért, mert valamiért elszalajtották, Tarnóczai Etelka pedig a szokás köreit róta az épületben. A folyosó majdhogynem sötét volt, csak a két végéről érkezett be némi gyöngé fény. A szó szoros értelmében egymásnak rohantak.

– Pardon – mondta újra a fiú, és bár ebből most nem látszott semmi, megint tetőtől talpig elpirult.

Tarnóczai Etelka nem válaszolt, csak állt, mintha a földre gyökereztek volna a lábai, a világ minden kincséért sem fordult volna arrébb.

– Elnézést, kisasszony... nagyon sietek...

A fiú ideges volt. Egyfelől tényleg sietnie kellett, másfelől épp eleget ugratták már a többiek azzal, hogy az a bolond lány bizonyára szerelmes belé, folyton olyan szemekkel nézi. Különbem nem is annyira csúf. Egész szépen kikupálódott. „Egyszer lehet, hogy föl is próbálnám – jelentette ki az egyik díszletmunkás. – De csak egyszer. Utána ellőkném jó messzire.” A többiek röhögtek.

A folyosó olyan keskeny volt, hogy csak oldalvást fordulva bírtak volna elférni egymás mellett. A fiú szeretett volna oldalvást fordulni. Tarnóczai Etelka nem.

– Tényleg olyan nagyon sietsz?

– Tényleg...

– De hát hova? – Etelka úgy bűgatta a hangját, ahogyan a színpadon a delnóktól hallotta.

– El kell mennem a...

Nem tudta folytatni. Tarnóczai Etelka az ajkára tapasztotta az ajkait.

Ez a csók más volt, mint amelyet hajdanában Hunyady Sándorkának adott. Nemcsak azért, mert azok egy pufók kisfiú puha és kakaóillatú, édes ajkai voltak, nem pedig egy tüdőbeteg, egyszázbélű, riadtan verdeső fiatalember cserepes szája. Hanem azért is, mert miközben csókolt, Tarnóczai Etelkán villámcsapásként lett úrrá a szenvedély. A fiú a szégyentől és a megdöbbenéstől lett vörös, őt viszont a hirtelen minden porcikájában föltámadó szerelmi láz festette tetőtől talpig pirossá. Úgy érezte, hogy nemcsak ő nyílik meg, hanem a világ is körülötte. Mintha egy feneketlen kútba készült volna belezuhanni, ahonnan nem lehet kikecmeregni, de éppen ez a szédítő mélység a legcsodálatosabb benne.

Mielőtt azonban belevethették volna magukat, a fiú összeszedte minden erejét, és eltaszította magát. Nem érdekelte az se, hogy az ellenkező irányban lett volna dolga, megfordult, és ahogy csak a szűk, sötét folyosón bírt, elfutott.

„Bolond, bolond lány” – ez zakatolt a fejében.

Azt viszont nem tudta szegény feje, hogy a bolondoktól nem lehet megszabadulni.

Tarnóczai Etelka még sokáig állt egyedül az egymástól alig kartávolságra lévő falak között. Zihált, sóhajtozott. Miután végre összeszedte magát, azon tanakodott, merre induljon el: forduljon vissza ő is, vagy menjen a fiú után.

Utánament, ám nem látta sehol. Se a díszletépítők, sem azok között, akik a színpadot mosták, fényesítették.

Néhány napig nem látta. Pedig kutatva ment, járkált az épületben mindenfelé, folyton nézte, merre lehet. Nem volt sehol. Talán a föld nyelte el. Gondolt rá, hogy kérdezősködik, azután eszébe jutott, hogy nem is tudja a nevét. Különbem is, hogy nézne ki – ő, a színész nő faggatózik egy szolga után...

Éjjelente, amikor hazatért a Személynök utcába, szokásával ellentétben nem bírt könyvet venni a kezébe. Folyton a csókon járt az esze. Leginkább azon a pillanaton, amikor érezte, hogy a fiú ajkai is megnyílnak. Hogy viszonzta. Kár, hogy nem tartott soká. Utána rögtön elszaladt. De ezt a pillanatot újra meg újra végiggondolta, átélte Tarnóczai Etelka. Közben gyöngyözve lüktetett az öle.

Egy hét is eltelt, mikor újra egymásba botlottak.

Az egyik emeleti páholynál. Pár szolga javított valamit. Talán elmozdult egy szék, vagy elhasadt a kárpit. A fiú is ott volt. A nyitott páholyajtó előtt. Ugrásra készen figyelte a többieket, mikor szólnak, hogy adja oda valamelyik szerszámot, vagy egy csavart. Amikor meghallotta Etelka lépteit, ösztönösen arra fordult, megnézni, ki az. Utána rögtön elkapta a fejét.

A lány már előbb észrevette. Róta a szokásos köreit, fölment az emeletre is, és a folyosó elején megtorpant. Meg kellett az egyik díszoszlopba kapaszkodnia. Úgy vonult tovább, akár egy királynő: egyenes derékkel, kopogó léptekkel. A fiúra mosolygott. Amikor továbbment, még inkább ringatta a csipőjét.

Aztán érezte a hátán, a fenekén a fiú tekintetét.

Mielőtt a folyosó elkanyarodott volna, hátrafordult. A fiú tényleg őt bámulta, de szégyenkezve gyorsan félrenézett, és úgy tett, mintha a páholyban folyó munkálatokra figyelne. Tarnóczai Etelka azonban nem mozdult. Megvárta, amíg a fiú újra reánéz. Akkor egymásba forrt a tekintetük.

A színpad mögötti résnyi folyosón találkoztak megint. Nem beszéltek meg, egy szót se szóltak egymáshoz. Etelka egyszer csak bement, és a fiú ott volt, a közepén, ahol a múltkor. Egymásnak estek, harapták, csókolták egymás ajkait.

Attól fogva gyakran randevűztak ott. Talán a harmadik alkalommal kérdezte meg Etelka a fiú nevét.

– Józsi.

– Józsi – ismételte, és kicsit csalódott. A regényekben és a színdarabokban másként hívták a deli ifjúkat.

De azért csókolt tovább.

– S engem hogyan hívnak? – kérdezte lihegve, a levegővételnél szünet közben. – Tudod?

– Hogyne tudnám. Magát mindenki ismeri.

Józsinak majdnem kicsúszott a száján: „Maga a bolond lány.”

Tarnóczai Etelka volt a hevesebb vérmérsékletű. Először csak hozzádörgölte magát csók közben a fiúhoz. Aztán a kezét a csipőjére húzta. Majd a mellére és a

fenekére. Egyszer pedig hirtelen elszántsággal belenyúlt a nadrágjába. Abban a pillanatban a fiú hörögni kezdett. Vadító, buja illatok lengtek a folyosón.

„Szerelmes vagyok” – gondolta éjjelente Etelka, miközben az öléhez szorította a párnát vagy a takaró csücskét.

Maga is tudta, hogy ez nem igaz. Nem stimmelt valami. S nem csak azért, mert ez csak egy szegény, tüdőbeteg színpadi szolga. Egy Józsi, akinek a csókján kívül egyebe sincs.

Egy fiatalember várakozott a bejáratnál, már odabent, de jószerivel épp csak átlépve a küszöböt. Magas volt, csapzott és vékony, mint a fiatalemberek általában. Ahogy zsebre dugott kézzel a falnak támaszkodva állt, igyekezett lezsernek mutatkozni, holott minden megnyilvánulásáról lerítt, hogy ideges. Kétszer is cigarettára gyújtott, majd mivel nem tudta, hogy ez itt lehetséges-e, gyorsan eloltotta, s mert hamutálcát nem látott sehol, drapp zakójának oldalsó zsebébe gyömöszölte az éppen megkezdett szájakat. Kalapját időnként a kezében gyűrögte, láthatóvá téve ezáltal bozontos, szertelen haját, amely az amúgy kicsi, golyószerű fejét majdnem kétszeresére növelte. Máskor föltette a kalapot, de az vagy szűk volt, vagy nem tudta fűrtjeit rendesen alája szabályozni, mivel a rakoncátlan ruhadarab folyton félrebillent. A hóna alatt egy darabig öreguras sétatálcát szorongatott, majd azt a falnak támasztotta. Amikor az egy ízben éles csattanással eldőlt, a fiatalember villámgyorsan leguggolt érte, utána pedig úgy nézett körbe, mint akit tetten értek. Tarnóczai Etelka mindjárt akkor észrevette, amikor a színházba belépett. A fiatalember épp a bejáratnál szemközt a falnak támaszkodott, és amint meglátta Etelkát, levette a kalapját, és eldűnnyögött egy kezitsókolomot. A lány biccentett, s miközben elhaladt mellette, megpróbálta hunyorogva kitalálni, hogy ez ki lehet. Alkata Józsiára emlékeztetett, de Józsinak nem volt öltönye. Bár ezúttal se volt nála a lomyon, Tarnóczai Etelka úgy sejtette, hogy ezt az ifjút eddig még nem látta. Arra gondolt, hogy talán egy új szerző, netán belépésre váró színész lehet. Mindenesetre azonnal bizonyos reményeket táplált feléje, ugyanis éppen azokra a vézna és beteges küllemű regényszereplőkre emlékeztette, akik a legromantikusabb és a legvérszedsítőbb szerelmekbe szoktak belekeveredni.

Amikor néhány perccel később ismét arra sétált, a fiatalember még mindig ugyanott álldogált. Etelka az előcsarnok egyik mélyedéséből figyelte, ahonnan ő láthatta (már amennyire gyöngye szeme lehetővé tette) az ifjút, amaz viszont nem vette észre. Időnként a falat támasztotta mozdulatlanul, időnként toporgott. Ott állt harmadjára, sőt negyedjére is. Ötödjére Etelka megszólította:

– Keres valakit, kérem?

Amaz láthatóan még nagyobb zavarba jött.

– Nem... vagyis igen – hebegte, majd egy nagy lélegzetvétellel megtámogatva próbálta valamelyest összeszedni magát. – Találkozóm van, kérem. Arra jöttem.

– Értem. – Most, hogy a beszélgetés okán egész közel álltak egymáshoz, Tarnóczai Etelka végre megszemlélhette az ismeretlent. Határozottan csinosnak találta. Tényleg úgy nézett ki, akár egy legényhős. – Régóta vár?

A fiatalember hanyagnak álcázott mozdulattal a mellényzsebe felé nyúlt. Az óráját nem tudta előrántani, a lánc akasztója viszont kicsúszott a gomblyukból. Visszaakasztotta, majd elővette a szerkezetet, fölpattintotta a fedelét, és megnézte az időt.

– Nem olyan régóta, kérem – hangjának remegéséből érződött, hogy nem mond igazat.

– Mikorra volt megbeszélve?

– Ó, hát igazán nem lényeges... Nincs ezzel semmi gond, kérem. Tudok várni.

Etelka megint előszedte a színpadon tanult és bűgónak vélt, valójában egy kerékpár kerekének surrogására emlékeztető hangját:

– Na de mire vár? Árulja el. Hátha tudnék segíteni.

A fiatalember egyetlen másodperc alatt, de nagyon is észrevehetően végigmérte Etelkát. Amaz rezzenéstelenül állta a kutakodó pillantást.

– Az igazgató úrral volna találkozóm.

– Ditrói úrral?

– Hát, úgy tudom, ő az igazgató...

– Jól tudja. S milyen ügyben? – Tarnóczai Etelka, mintegy magyarázatként az akadémikus kíváncsiskodására, gyorsan hozzátette: – Lehet, hogy közben tudnék járni. Bizonyos kérdésekben.

A fiatalember, mintha titkot árulna el, körbejáratta a tekintetét.

– Egy darabot hoztam neki.

– Miféle darabot?

– Úgy értem, színdarabot.

Tarnóczai Etelkának a gyönyörűségtől remegni kezdtek a lábai a terebélyes szoknya alatt.

Az ifjú már húzta is elő a drapp zakó alól a paksamétát, és mutatta a gyűrött papírok tetején a nagybetűs feliratot: „Az áruló. Tragédia három felvonásban. Írta Szabó Béla.”

– Szabó Béla – olvasta félhangosan Etelka, mire amaz biccentett:

– Én volnék, kérem.

A lány ekkor néhány pillanatra úgy érezte, mintha egy kis öröm vegyült volna az örömbébe. Egy Józsi után egy Béla... De végtére is nem kell minden apróságon fennakadni. A név a legkevesebb. Azon különben is lehet változtatni.

– S ezt maga írta?

Kétségkívül buta kérdés volt, ismerte be magában Etelka, ám a társalgást valamiként fönn kellett tartani.

– Igen, én bátorkodtam írni.

– Miről szól?

Szabó Béla nagy levegőt vett:

– Ó, kérem, nem olyan egyszerű azt elmondani... Ez egy több rétegű, igen sokfelé szerteágazó történet, megannyi szereplővel, és rengeteg mellékesnek tűnő, de valójában igen fontos cselekménnyel. Amint a címe is mutatja, azt beszéli el, hogy miként áruljuk el és adjuk fel nemcsak a legjobb barátainkat, hanem olykor a saját elveinket is. Hogy úgy fogalmazzak, az emberi esendőségről szól ez, kérem. Arról, hogy milyen rettenetesen gyarlók vagyunk mi valamennyien.

– Szerelem van benne? – búgta újra Tarnóczai Etelka, mire Szabó Béla ismét elvörösödött.

– Hogyne, kérem... Anélkül nem lehet darabot írni.

„Micsoda igazság!” – futott át Etelka egymást kergető, zakatoló gondolatai között.

Néhány pillanattal hallgattak. A fiatalember megint zavarba jött, a lány újra kutakodva fürkészte.

– S ezt a Ditrói úrnak hozta?

– Igen, neki. Tudja, nemrégiben összeismerkedtünk a New York Kávéházban, s én bátorkodtam megemlíteni neki, hogy írtam egy három felvonásos darabot. Rögtön azt mondta, hogy hozzam be, föltétlen látni akarja. Mára beszélünk meg találkozót.

– Éppen mára?

– Igen, kérem, éppen mára.

– Csak azért kérdem, merthogy a Ditrói úr máma vidékre utazott.
Szabó Béla arcának vörössége egyetlen szempillantás alatt fehérbe váltott.

– Vidékre utazott?
– Én legalábbis úgy tudom, hogy igen.
– Az nem lehet, kérem, hiszen mostanra van megbeszélve!...
– Lehet, hogy meglepedkezett róla. Vagy hirtelen közbejött neki ez az utazás, és elfeledte magát értesíteni. Időnként van ilyen, hogy leutazik. Megnéz néhány vidéki színészt, benyomásokat szerez, tárgyval velük...
A fiatalembernek kicsit mintha enyhültek volna a vonásai:
– Az igazat megvallva, nem is tudott volna értesíteni... Nem tudja a címetem.
– Na látja. Akkor ez történt. De tudja mit? Hagyja itt a darabot. Majd én vigyázok rá, és ha Ditrói úr visszajön, föltehetően szokás szerint néhány napon belül, azon nyomban odaadom neki.
– Azt nem lehet, kérem – Szabó Béla szorosabban ölelte magához a paksamétát. – Csak ez az egy példány van belőle.
– Ez hiba. Le kellene sürgősen másolnia. Mi van, ha ez az egy is elvész?
– Már megbocsásson, kérem, de miért veszne el? Vigyázok rá nagyon.
– Maga igen. De más?
Szabó Béla még inkább megszorította a papírcsomót. Majdhogynem suttogóra fogta a hangját:
– Azt akarja mondani, kisasszony, hogy Ditrói úr elveszítené?
– Nem ezt akarom mondani. Hanem azt, hogy ha valamiből egy példány van, és azt odaadja másnak, az szerintem kockázatos dolog. Akármilyen történhet vele, s maga akkor fölöslegesen dolgozott. Hiszen úgy van az, hogy minden ígéretünk ellenére a mások holmijára mindig kevésbé ügyelünk, mint a magunkéra.
A fiatalember rövid töprengés után némán és egyetértően bólintott. Tekintete tétován villogott, hol a lányra, hol a színház belseje felé nézett.
– Különben szólítson csak Etelkának. Tarnóczai Etelka a nevem. Színésznő vagyok.
Etelka az ifjú drámaíró orra alá dugta kézfejét, az pedig kissé nyálas csókot lehelt rá.
– Szóval, azt mondja, le kéne másolnom.
– Föltétlen. Vagy béreljen föl rá valakit.
– Ó, kérem, nekem arra nincsen pénzem! – Szabó Béla elharapta a mondat végét. Nyilván megbánta ezt a hirtelen őszinte kifakadást.
Etelka tanácstalanul széttárta karjait.
– Különben meg nem értem magát: ha Ditrói úrnak itt akarja hagyni (mert hát a direktor úr bizonyára nem fogja most itt egy ültében elolvasni, erre se ideje, se lehetősége nincsen), akkor nekem miért nem? Bennem nem bízik talán?
Mielőtt Szabó Béla bármit válaszolt volna, kinyílt a nézőtérre vezető ajtó, és Molnár Ferenc lépett ki rajta. Író se írhatta volna meg jobban így. Egy pillantást vetett a láthatóan könnyed trécselésbe merült párra, megemelte a kalapját, majd sietett is volna kifelé, ám Etelka utána szólt:
– Feri, kérem! Volna szíves, egy pillanatra...
Molnár megtorpant, és pufók arcán udvariasan várakozásteljes mosollyal feléjük fordult.
– Bemutatom magának Szabó Béla urat. Éppen most hozott nekünk egy tragédiát.
– Ó, tényleg? Hát ez nagyszerű.
– Egy három felvonásosat...
– Az még jobb.
Molnár kezét nyújtott Szabó Bélának. Kölcsönösen bemutatkoztak.
– Feri, kérem – fuvalázta Tarnóczai Etelka –, volna olyan kedves és megbeszélne néhány dolgot ezzel a kiváló szerzővel a színműírás rejtelmeivel kapcsolatban? Nem mintha kétségeim lennének a darab kiválósága felől – magyarázta Szabó Bélának. – Csak hát a Ferinek már van némi tapasztalata ebben, s hátha tudja azt is, hány példányban kell egy kéziratot elkészíteni vagy lemásoltatni.
Molnár Ferenc csupán egy pillanatig látszott meghökkentnek:
– Igen, kérem, ebben valóban van némi tapasztalatom... Hát, kérlek, nézz be a New Yorkba valamikor! Ott gyakran megtalálász.
– A New Yorkban?
– Igen, ott. Tudod, hogy merre van?
– Hát persze – Szabó Béla megint elvörösödött.
– Jó. Akkor majd beszélgetünk. Szervusz, kérlek. A kezét csókolom!
Molnár elviharzott.
– Látja – fordult bizalmasan hangon Etelka a fiatalemberhez –, megmondtam magának, hogy tudok segíteni.
Szabó Béla bólintott, bár nem látszott túlzottan vidámnak.
– Köszönöm a szíves közbenjárását, kisasszony.
– Etelka!
– Pardon: Etelka.
– Ha már nem akarja ideadni, legalább elmesélhetné nekem a színdarab tartalmát.
– Hogyne, kérem. Föltétlen el fogom mesélni.
– Úgy értem: most.
– Most?
– Hát mikor máskor? Én ráérek. Maga talán nem? Jöjjön, menjünk beljebb, üljünk be egy páholyba. Nagyon kíváncsi vagyok.

*

Az első alkalomkor még nem, de a másodikon már csókolóztak. Ott, az emeleti páholyban, amely éppenséggel ugyanaz a páholy volt, melynek javításában Józsi segédkezett. Természetesen most is Tarnóczai Etelka volt a kezdeményező.
A fiatalember elbeszélte a darab tartalmát. Bőszéggel, szerterágazón, cifrán. A kezdeti bizalmatlanság és visszafogottság eloszlott benne. Elvégre ha Ditrói Mórral nem is tudott még találkozni, valójában minden jól alakul. Megismerkedett egy láthatóan bennfentes szerzővel, aki nyilvánvalóan ad majd a színházügyeket illetően néhány használható tanácsot a New York Kávéházban, s még az is

lehet, hogy bemutatja másoknak is. A New York tényleg fontos hely. Aki számít, az mind odajár. Ditrói direktorral is ott találkozott. Aztán itt van ez a színésznő. A szó klasszikus értelmében nem lehet azt mondani, hogy szép, de mégis van benne valami különös, nehezen körülírható. A költők (és Szabó Béla magát is idesorolta, hiszen versekkel is foglalatosságot) úgy szokták mondani, hogy az ilyen nőknek kisugárzásuk van. Kicsit bolondos, ám ez még vonzó is benne. Arról nem beszélve, hogy a Vígszínháznál dolgozik. Ki tudja, milyen lehetőségeket rejt még ez a kapcsolat. Így aztán Szabó Béla föloldódott és nekiveselkedett. A színpadon már készítették össze az esti előadás díszleteit, de a három felvonásos tragédia cselekménye csak nem akart még véget érni. Szövevényes történet volt, megannyi cselekménnyel és mellékszereplővel, Tarnóczai Etelka valahol elveszítette a fonalat, aztán nem tudta megragadni megint. Attól fogva nem arra figyelt, amit a fiatalember mondott, hanem arra, hogy ő maga milyen. Az arcát, a szemét, a haját, a kezeit mustrálta, s figyelte hangjának időnkénti megbicsaklásait. Lent, a színpadi munkások között ott volt Józsi is, Etelka egy pillanatra feléje is nézett, majd különösebb csodálkozás nélkül vette tudomásul, hogy egyáltalán nem érdekli, Józsival mi van. Épp olyan volt és épp annyit számított neki, mint a többi díszletmozgató, sőt, akár valamelyik díszlet. Vetett rá egy pillantást, és már nem is oda figyelt. A kézirát mégse maradt ott, azonban ezt Tarnóczai Etelka nem bánta különösebben. A fiatalember sem, ugyanis így megegyezhettek abban, hogy hamarosan visszajön, s megint megpróbál a direktor úrral beszélni. Ez a hamarosan két nappal később következett be, Ditrói Mór még mindig vidéken tartózkodott, de ez egyiküket sem zavarta, beültek ugyanabba a páholyba, és folytatták a darabról való eszmecsereit. Helyesebben szólva, Szabó Béla folytatta volna, Tarnóczai Etelka azonban nagyon rövid időn belül beléfojtotta a szót. Odahajolt hozzá, és szájon csókolta. Örömmel tapasztalta, hogy egészen más ízű ajkakat talált, mint Józsinál. Ezek édeskések voltak, kicsit a Hunyady Sándorkáéra emlékeztették.

„Ez bizonyára a tehetség íze! – futott át a lány agyán. – A kiválasztottságé!” – Ettől még lelkesebben, még szenvedélyesebben csókolta.

A fiatalember először nagyon meglepődött. Nem volt hozzászokva az ilyesmihez. Aztán arra gondolt, hogy végtére is egyszer el kell indulni fölfelé, és talán éppen most történik ez. Néhány röpke pillanattal később ugyanolyan szenvedéllyel viszonzta a csókot. Nemcsak az ajkait harapta Etelkának, hanem a fülét és a nyakszirtjét is. Kisvártatva úgy csókolóztak, mintha az életük függött volna tőle: vadul, kétségbeesett, végső erővel. Nem érzékelték az idő múlását. Azt se vették észre, hogy az ölekezés hevében a páholy közepéről annak szélére vergődtek, és föltárták szenvedélyüket a megszokott munkarend szerint megint a díszleteket rendezgető szolgálk előtt.

– Nézzétek csak: a bolond lány! – rikkantott valaki, mire páran nevettek. A többség azonban csöndben Józsira nézett, aki nem fordult és nem is szaladt el. Rezzentelen arccal, emelt fővel figyelte az emeleti csókcsatát.

Aztán amikor megunt, annyit szólt csupán:

– Ringyó – azzal visszament asztalt és székeket hordani.

Pár nap múlva a színpad mögötti keskeny folyosón találták meg. Ott, ahová az Etelkával járt enyelegni. Azonnal orvosért szalasztottak, de már nem lehetett rajta segíteni. Lúgot ivott. Rettenetes kínok között halhatott meg, a folyadék szétmarta egész bensőjét. Az egyik szolgálk mondta is, hogy mintha hallotta volna a nyögéseit, de azt hitte, hogy valaki próbál.

Mindenki tudta, hogy a bolond lány miatt történt. Meg az erkélyjelenet miatt. Józsi keménynek mutatta magát, egy szót se szólt, és nem is lehetett rajta látni semmit. Mégis ez lett a vége.

– Beszélni kellett volna vele – mondogatták néhányan a színházi szolgálk közül.

– Igen, beszélni – értettek ezzel egyet mások is. – De hát a fene gondolta volna, hogy ennyire bele van habarodva abba a bolondba. Azt hittük, csak játszanak.

Tarnóczai Etelka a könyvek után immáron első kézből is megtanulta, hogy a szerelem véresen és tragikusan komoly dolog.

Látta, amikor elvitték a Józsi holttestét. Koporsó nem volt a mentőknél, takarókba csavarva cipelték szegényét. Etelka megrendülten kapaszkodott az egyik oszlopba. Azazhogy várta a kötelezőnek tartott megrendülést. Ám az nem akart jönni. Próbálta fölidézni magában Józsi mozdulatait, a csókja ízét, a hangját, de ehelyett folyton Szabó Béla jött elő. Ráadásásképpen pedig egy különös kis büszkeség, amitől egyesek szerint bizonyára visolyognia kellett volna, Etelka azonban egyre jobban elmélyedt, lubickolt benne. Elvégre nem akarja ő. Már ölte meg magát miatta valaki.

Forgatta, izelgette magában ezt a tényt, és arra jutott, hogy jobban örült volna, ha Józsi a Margit-hídról a Dunába veti magát. Azonban az is kétségtelen, hogy az efféle kiment már a divatból. Különben is, a Margit-hídról mindig azok ugráltak lefelé, akik tudták, hogy úgyszólván őket a vízből. Ráadásásképpen szenzációként olvashattak magukról a másnapi újságban.

Józsi biztosra akart menni. Józsi nem akarta, hogy kihúzzák. Tényleg meg akart halni. Miatta. Meghalt azért, mert látta őt mással csókolózni. Meghalt, mert szenvedéllyel, görcsösen szerette.

A színházban azonnal szertefutott a tragédia híre. Az is, hogy miért történt. Szinte egyöntetűen haragudni kezdtek Tarnóczai Etelkára. Bizonyára Hunyady Margit is haragudott volna, ha nem lett volna annyira győnge és végzetesen beteg, hogy jószerivel már be se bírt jönni. Etelka viszont egyáltalán nem bánta ezt. Olyasmi történt vele, ami nem nagyon szokott megessni mással. Legfőjebb a regényekben és a drámákban. Az élet a valóságban állítólag ritkán produkál ilyet. Ő viszont ezek szerint a ritka alkalmak közé tartozik. Mit bánta a haragot, az időnkénti leplezetlen megvetést! A lényeg a különlegességben, a kivételességben rejtezik.

Büszkén, magasan hordta a fejét. Egyenes tartással járt, s még jobban ringatta csipőjét.

Világosan és határozottan megmondta Szabó Bélának:

– Föl akarok menni magához.

A fiatalember meghökken, holott már megtanulhatta volna, hogy Etelkával kapcsolatban nincs min csodálkozni. Ráadásásképpen a színházban is kényelmetlenül érezte magát. Elvégre ő is testestársnak számított. Nem köszöntek neki, sőt, volt, aki egyenesen elfordította a fejét. Bizonyára ez volt az oka annak is, hogy Ditrói Mór nem fogadta, és Molnár Ferenc sem akarta a New Yorkban megismerni.

Mindezen dolgok azonban egyszeriben eltörpültek Tarnóczai Etelka sürgető bejelentéséhez képest:

– Föl akarok menni magához.

Igen, de hova? Az ócska, szűk, koszos hónapos szobába Terézváros szegényebbik felén?

Ha oda, hát oda. Nem volt lehetőség mérlegelni. Egy színésznő óhaját úri kötelesség teljesíteni. Amúgy is elég volt már az olcsó külvárosi kurvákban, a néhány szép mondatért mindent odaadó vasárnapi cselédekből és az unatkozó kasszínókból. Egy színésznő mégiscsak színésznő. Akkor is, ha egyesek bolondnak tartják.

Amennyiben lettek volna barátai, bizonyára óva intették és Józsi sorsára emlékeztették volna. De Szabó Bélának akkor nem voltak barátai. Különben pedig mit ér egy barát szava egy nővel szemben?

Tarnóczai Etelka nem foglalkozott a szoba tényleg szembeötlő rútságával. Azzal se, hogy úgy kellett őt becsempészni oda, akár a legrosszabb hírű lányokat. Ez megint afféle regényes dolognak látszott. Ráadásásképpen minden porcikája bizsergett, és sajgott a vágytól az öle. Szét se nézett, azonnal vetkőzni kezdett.

– Szeretem magát – súgta néhány perccel később Szabó Béla boldogan, kielégülten a fülébe.

Etelka hallgatott. A repedezett, pókhálótól és begubózott lárváktól tarka plafont bámulta. A lüktetés nem múlt el, még csak nem is csillapodott.

– Szeretem – ismételte Szabó Béla, és meg akarta csókolni.

A lány elfordította a fejét. Tekintete az ágy melletti ütött-kopott székre révedt, ahová alig pár perccel azelőtt hányta le a ruháit.

– Ne aggódjon! Ne féljen! – mondta Szabó Béla. – Természetesen tudom a kötelességemet. Feleségül fogom venni magát. S még csak nem is kötelességből. Őrülten szeretem magát attól a perctől fogva, amikor először megláttam a színház bejárata mögött!

Tarnóczai Etelka megint kitért a csók elől.

Szabó Béla nem gyanakodott és nem sejtett emiatt semmi rosszat. Azt hitte, látott már ilyet eleget. Tudta, milyen az, amikor a nő odaadja magát, majd eluralkodik rajta az a gyötrő érzés, miszerint valami csúfságot csinált.

Mivel az ajkait nem volt szabad, így Etelka kezét kezdte csókolni.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Benedek Szabolcs

Látó Szépirodalmi Folyóirat